

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Rohaczóww, gub. mohylewska, Cesarstwo Rosyjskie; obecnie Białoruś

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum pomocy naukowych przy rohaczewskim seminarium nauczycielskim
(Музей наглядных пособий при Рогачевской учительской семинарии).

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Zbiory muzealne instytucji/szkoły

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum instytucji/skolne (przy seminarium nauczycielskim). Świetnie ogólnie finansowane. Zbiory o profilu pedagogicznym. Obiekty reprezentujące wszystkie dziedziny wiedzy wykładane w szkołach średnich i podstawowych.

Daty działalności / zakres czasowy:

17 XI 1909 (11 17)/1910 (01 01) – 1915

Dostępność

Pełna dostępność (w wyznaczone dni), jednak z nakierowaniem na nauczycieli i uczniów.

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Mnemoniczna.

Rodzaj pamięci

Narodowa: rosyjska/ religijna: prawosławna

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Biblioteka/dokumentacja/obszar historyczny: wizerunki/bszar techniki: modele/obszar naturalny: okazy medyczne, geologiczne i zoologiczne.

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Nie istnieje	Pomieszczenie w budynku seminarium, mieszczącym się przy ul. Bychowskiej.

DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	X	X
GODZINY OTWARCIA	X	Godziny zajęć szkolnych w wybrane dni (2 razy w tygodniu oraz w święta i ferie)
DYREKTORZY	X	Opiekun seminarium. Personalia nieustalone.
ZARZĄDCA	X	Wileński Okręg Naukowy
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)	X	Adaptowany

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Nie stwierdzono

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

„Nie ma wątpliwości, że takie muzea, przedstawiając materiał naukowy, wywołają zainteresowanie w szkołach, ożywią wykładanie i posłużą jako jeden ze środków dla samokształcenia nauczyciela. Można z przekonaniem powiedzieć, że otwarte muzea będą cieszyć się zainteresowaniem nauczycieli i odegrają należytą rolę w dziele narodowego kształcenia”.

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Gubernia mohylewska

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Wileński Okręg Naukowy

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Według postanowienia rady pedagogicznej seminarium, kierować muzeum miał opiekun seminarium, zaś jego pomocnikami wyznaczono nauczyciela funkcjonującej przy jednostce szkoły początkowej, nauczyciela szkoły miejskiej i nauczyciela szkoły parafialnej. Dwóch ostatnich wyznaczał miejscowy inspektor szkół państwowych. Personalia niemożliwe do ustalenia.

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Nie stwierdzono

Szczegółowa historia instytucji

Seminarium w Rohaczewie otwarte zostało 1 VII 1906 r. Posiadało własny budynek mieszczący się na ul. Bychowskiej. W 1914 r. otrzymało 34800 rubli dotacji z Okręgu Naukowego i 4500 rubli od powiatowego iemstwa. W seminarium w 1914 r. uczyły się 124 osoby, zaś w szkole początkowej działającej przy nim 76 osób.

Regulamin muzeum zatwierdzony został przez władze Wileńskiego Okręgu Naukowego 17 XI 1909 r. Otwarte zostało ono po pewnym czasie przygotowań 1 I 1910 r. Zaznaczono przy tym, że miało być również dostępne dla osób postronnych. Według postanowienia rady pedagogicznej seminarium, kierować muzeum miał opiekun seminarium, zaś jego pomocnikami wyznaczono nauczyciela funkcjonującej przy jednostce szkoły początkowej, nauczyciela szkoły miejskiej i nauczyciela szkoły parafialnej. Dwóch ostatnich wyznaczał miejscowy inspektor szkół państwowych. W początku 1910 r. było rozesłane do wszystkich szkół guberni mohylewskiej obwieszczenie o otwarciu muzeum i zasadach korzystania z niego. Ustalono, że muzeum będzie dostępne dla zwiedzających z zewnątrz 2 dni w tygodniu roboczym w godzinach zajęć, w każde święto w tychże godzinach, a także w pierwsze i ostatnie dni ferii bożonarodzeniowych i wielkanocnych oraz Maślenicy. W tym celu wyznaczono dla osób zajmujących się placówką dyżury. Poza tym, muzeum korespondowało z nauczycielami, głównie informując ich lub odpowiadając na pytania o pomocach naukowych i podręcznikach.

Nie są nam znane losy muzeum po 1915 r.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Kolekcja tego muzeum pod względem tematycznym była niemal identyczna, jak w pozostałych tego typu placówkach Wileńskiego Okręgu Naukowego. Składały się nań pomoce naukowe do: prawa Bożego, j. rosyjskiego, arytmetyki, geometrii, historii, geografii, przyrodoznawstwa, fizyki i chemii, sztuk, a także przedmioty użytku szkolnego.

Biblioteka gromadziła książki z zakresu: prawa Bożego, j. rosyjskiego, j. cerkiewno-słowiańskiego, arytmetyki, algebry, geometrii, geografii, historii, przyrodoznawstwa, fizyki, psychologii i logiki, pedagogiki i dydaktyki, wychowania fizycznego, śpiewu, sztuk [plastycznych], a także wydania periodyczne. Funkcjonował w niej też oddział informacyjny. W 1910 r. wypożyczono 18 książek, zaś czytelnicy dokonali w księdze wpisów 4 uwagi, głównie z rekomendacją podręczników i innych książek.

Według stanu na 1 I 1910 r. w muzeum znajdowały się 104 pozycje pomocy naukowych na sumę 1023,37 rubli, zaś w bibliotece 75 tytułów książek o wartości 99,16 rubli. Do końca 1910 r. nastąpił znaczny przyrost zbiorów. Zgromadzono 254 pozycje pomocy, których wartość wynosiła 2203,52 ruble, zaś w bibliotece znajdowały się 1423 tytuły książek, kosztujące 1073,48 ruble.

Według sprawozdania za 1914 r. muzeum posiadało 484 pozycje pomocy, w tym: z prawa Bożego 33 za 140,51 ruble; j. rosyjskiego – 72 poz. za 325,34 rubli; arytmetyki – 25 poz. za 82,65 ruble; arytmetyki – 25 poz. za 82,65 rubli; geometrii – 28 poz. za 219,45 rubli; geografii – 70 poz. za 665,47 rubli; historii – 29 poz. za 299,10 rubli; przyrodoznawstwa – 113 poz. za 1193,32 ruble; fizyki – 93 poz. za 252,65 rubli; śpiewu – 1 poz. za 50 kopiejek; sztuki – 4 poz. za 16,45. Przedmiotów użytku szkolnego było 16 poz. za 53,91 ruble. Łączna wartość tej części zbiorów wynosiła 3249,35 rubli.

W bibliotece muzealnej wówczas znajdowały się 2165 tytuły książek o wartości 1788,96 rubli. W roku rozliczeniowym napłynęło do niej 167 tytułów na sumę 161,20 rubli.

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Brak

Strategia pozyskiwania zbiorów

Zakupy

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Ministerstwo oświaty za pośrednictwem Wileńskiego Okręgu Naukowego.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Brak

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

Za wyjątkiem pośredniej informacji o ewakuacji zbiorów w 1915 r. brak danych.

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

W pomieszczeniu muzeum.

Wystawy czasowe

Brak

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Istniała księga wpisów. Niedokładnie wiadomo, jak się przedstawiała.

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Nie stwierdzono

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Muzeum współpracowało z nauczycielami szkół początkowych. W początku 1910 r. było rozesłane do wszystkich szkół guberni mohylewskiej obwieszczenie o otwarciu muzeum i zasady korzystania z niego. Nie liczymy wileńskiego Okręgu Naukowego, który był jednostką nadrzędną w stosunku do opisywanego muzeum.

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Gubernia mohylewska

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

W 1910 r. muzeum odwiedziły 132 osoby, w tym 72 nauczyciele i nauczycielki, uczestniczące w kursach pedagogicznych.

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Днепров Э.Д., *Российское образование в XIX – начале XX века*, т. 2. Москва 2011, s. 464–478.
- Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001.
- Юхневич Ю.М., *Педагогические, школьные и детские музеи дореволюционной России. Методическое пособие*, Москва 1990.
- *Основы музееведения*, ред. Э.А. Шулепова, Москва 2005, s. 157–158.
- *Отчет о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа за 1909 год*, Вильна 1910.
- *Отчет о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа за 1910 год*, Вильна 1911.
- *Отчет о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа за 1914 год*, Вильна 1915.
- *Памятная книжка Виленского учебного округа на 1915 год*, Вильна 1915, s. 409–410.
- Сергееенкова В.В., Ершова О.И., Гулюк М.А., Шараева Е.И., *Виленский учебный округ: политика российского правительства в области образования (вторая половина XIX — начало XX в.)*, „Российские и славянские исследования”, т. 3, 2008, s. 57–75.
- *Учебные округа*, [w:] *Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона*, т. XXXV, С.-Петербург 1902, s. 102–103.
- Walasek S., *Edukacja w społeczeństwie wielokulturowym na przykładzie zaboru rosyjskiego na przełomie XIX i XX wieku*, „Prace Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie”, Pedagogika, XII, 2003, s. 49–58.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Nie stwierdzono

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Brak

Ciekawe cytaty

Zob. rubryka „Misja muzeum”. Jest to cytat z: *Отчет о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа за 1909 год*, Вильна 1910, s. XXVIII.

„Największą korzyść muzeum przynosi obsługiwaniem potrzeb seminarium, głównie szkoły początkowej przy nim się znajdującej, której to uczniowie najwyższej klasy zaznajamiają się z wykorzystywaniem pomocy” (*Отчет о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа за 1914 год*, Вильна 1915, s. 23).

UWAGI:

Serdeczne podziękowania dla p. Taczany Zacharowej z Białoruskiej Biblioteki Narodowej w Mińsku za dostarczenie pdf-ów wszystkich trzech tomów: *Отчета о состоянии учебных заведений и учреждений Виленского учебного округа*.

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Dariusz Dąbrowski

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

X

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	